

ФІЛОСОФІЯ ДАВНЬОГО СХОДУ

Філософія Давнього Китаю

1. Особливості давньокитайського суспільства
2. Передфілософія «У цзин» («П'ятикнижжя»)
3. Даосизм (Лао-цзи, VI ст. до н.е.)
4. Конфуціанство як етико-політичне вчення (Кун Фу-цзи, VI ст. до н.е.)

Філософія Давньої Індії

1. Основи давньоіндійської культури
2. Ведійська література та епос як передфілософія
3. Філософські школи (даршани) та їх проблематика
4. Ранній буддизм як антибрахманське вчення

Головною проблемою філософських уявлень людини Стародавнього Сходу

про світ є

морально-релігійне самовдосконалення
людини, незворушність (сила духу),
невтручання (пасивне умоспоглядання та
переможне (невмотивоване) недіяння) .

Основні поняття:

аскетизм, асат-сат, атман, брахман,
буддизм, вайшешика, дао, де, жень, і, інь,
йога, карма, лі, мокша, нірвана, ньая,
передфілософія, пракриті, прана, пуруша,
пудгала, сансара, сінь, санкхья, санскрит, у-
вей, ці, чарвака-локаята, чжи, ян.

Питання для самостійного вивчення

- * Основні старокитайські філософські напрямки: легізм, школа виправлення імен, фа-цзя, школа інь-ян, моїзм.
- * Ортодоксальні (астика) та неортодоксальні (настика) напрямки філософування у Давній Індії: веданта, вайшешика, йога, міманса, ньая, санкхья; джайнізм, ранній буддизм, чарвака-локаята.
- * Корені індійської філософії: Брахмани, Упанішади та Араньяки.
- * Філософія «серединного шляху» Судзукі Дайсецу Тайтаро.
- * Філософія війни Сунь-цзи.

ПЕРШОДЖЕРЕЛА

- * Беседы и суждения **Конфуция**. Изд. 2-е, испр. – СПб., 2001.
- * Буддизм. Философия «великой религии срединного пути» / Сост. Боцман Я.В. – Х., 2002.
- * **Лао-цзи**. Дао де цзин // Читанка з історії філософії. – К., 1992.
- * Лу Куань Юй. Даосская йога, алхимия и бессмертие. – СПб., 1993.
- * Радхакришнан С. Индийская философия. В 2 т. Пер. с англ. – СПб., 1994.
- * Ригведа. Избранные гимны. – М., 1972.
- * Тіпітака. Джаммапада // Читанка з історії філософії. – К., 1992.
- * Чанышев А. Н. Курс лекций по философии древнего мира. – М., 2004.
- * Юнг К.Г. Йога и Запад: Сборник: Пер. с нем. – Льв., К., 1994.
- * К.Юнг, Э.Фромм, Р.де Мартино, А.Уотс, Р.Блис. Что такое дзен? – К., 1995.

Даосизм

- * На противагу конфуціанству, даосизм стверджує, що все у світі підпорядковане не Небу, а визначальному закону “**дао**” (світовий та моральний шлях, лад, устрій, принцип, закон, вимога тощо), якому підлягає і Небо. Все знаходиться у процесі розвитку і змін, в якому все існуюче, підійшовши до певної межі, перетворюється в свою протилежність. Закону “дао” необхідно підпорядковуватися беззастережно – ні морально, ні фізично діяти всупереч йому неможливо. Всі дії, що суперечать Закону “дао” завершуються трагічно. Тому у всьому потрібно дотримуватися даного закону і не втручатися в природний хід явищ. Лише опанувавши законом “дао”, людина керує речами.

КОНФУЦІАНСТВО

Моральна заповідь «Лунь юй»:

«Не роби іншим того, чого не хочеш, щоб зробили тобі!»

Принципи моральної (шляхетної, благородної) людини: гуманність, взаємність, золота середина

Китайська філософія

Основні чесноти (за Конфуцієм) “**жень**”

- *гуманність
- *чесність
- *пристойність
- *мудрість
- *лояльність

Фундаментальні відносини (за КОНФУЦІЄМ) “**лі**”

- *правитель і чиновники
- *батько і син
- *старший і молодший брати
- *чоловік і дружина

“ жень ”

- відносини між людьми, які різні за станом, походженням, віком; в основі цих відносин – любов і повага.

“лі”

- * ритуал, звичай, що вимагав суворого дотримання відносин між людьми, що був встановлений в далекі часи по “волі Неба”.

Хто хоче керувати своєю країною, повинен перш за все підтримувати порядок у своїй сім'ї. Хто хоче підтримувати порядок у своїй сім'ї, повинен перш за все сформувати свій характер. Хто хоче сформувати свій характер, повинен перш за все мати справедливе серце. Хто хоче мати справедливе серце, повинен перш за все відверто мислити. Хто хоче відверто мислити, повинен перш за все досягти проникливості

Індійська філософська школа Веданта

- * “ Веди ” (“ знання ”) – священні книги індусів, що були створені у II тисячолітті до н.е.

ЧАСТИНИ ВЕД

- * РІГВЕДА (хвалебні гімни)
- * САМАНВЕДА (пісні)
- * ЯДЖУРВЕДА (заклинання для
жертвоприношення)
- * АТХАРВЕДА (магічні заклинання)

-
- УПАНИШАДИ – філософське вчення про єдність
брахмана і атмана, про карму і перевтілення душі**
- *Брахман – першопричина всього існуючого, все
проникаюча сутність світу, вища сила над світом**
 - *Атман – душа індивідуальної істоти, наділеної
окремішньою сутністю**
 - *Пуруша – свідомість, споглядання**

ВЧЕННЯ ПРО КАРМУ І ПЕРЕВТІЛЕННЯ

- * **КАРМА** - перевтілення людини у нову форму на підставі своїх вчинків
- * **САНСАРА** („біг, що повертається до свого початку”) – вічний ланцюг перевтілень, круговорот перетворення душі
- * **ДХАРМА** – вічний всесвітній закон, який є впорядковуючою основою всіх космічних подій

джайнізм

- * засновником якої вважається Махавіра Вардхамана, на прізвисько “ Джіна ” – переможець.

Відмінні риси

- * припинення тривалого процесу відродження і звільнення душі шляхом індивідуального самовдосконалення;
- * заперечує святість Вед;
- * жертвоприношення;
- * поділ суспільства на касты;
- * вирішальний вплив богів на долю людини (фаталізм).

Вчення джайнізму

- * Основним засобом досягнення морального самовдосконалення і звільнення від дії закону карми, джайнізм вважає аскетизм.

Шлях до спасіння визначають три цінності –

- * **досконала віра** (віра в Джіну)
- * **досконале знання** (знання вчення Джіни)
- * **досконалою поведінкою** (дотримання встановлених Джіною правил).

Страждання зумовлені тілесними потребами та бажаннями. Тому потрібно відмовлятися від будь-якої особистої власності, зокрема від житла та одягу.

Аскетизм не заперечує участі в трудовій діяльності: для них праця у визначених царинах - обов'язкова вимога.

Буддизм –

- * релігійно-філософське вчення, яке виникло в VI-V ст. до н.е. і з часом перетворилось у світову релігію.
- * Засновником буддизму був Сіддхартха Гаутама із племені Шак'я-Муні, або Будда – просвітлений.

* Основним положенням буддизму були положення проти кастової системи – теза про рівність всіх людей у плані однакових можливостей досягнення нирвани, спасіння.

БЛАГОРОДНІ ІСТИНИ БУДДИЗМУ

- * Усе буття сповнене страждання.*
- * Причина страждання — жага до життя.*
- * Звільнення від страждання полягає у вгамуванні жаги до життя.*
- * До припинення жаги до життя веде "благородний восьмеричний шлях".*

ВОСЬМЕРИЧНИЙ ШЛЯХ У БУДДИЗМІ

- * **правильний погляд**
- * **правильний настрій**
- * **правильне мовлення**
- * **правильна поведінка**
- * **правильний спосіб життя**
- * **правильні прагнення**
- * **правильна спрямованість думки**
- * **правильна зосередженість**

НАПРЯМКИ БУДДИЗМУ

- * Школа хінаяни ("мала колісниця") являє собою чернечий буддизм, який працює над пошуком шляху спасіння для невеликої кількості обраних.
- * Махаяна ("велика колісниця"), навпаки, звертається до широких верств. Вшанування Будди набуває теїстичних рис. Окрема людина на шляху до спасіння може заручитися допомогою бодхісатв — просвітлених, які з любові до людей відмовляються від того, щоб увійти в нірвану.